

ДЕРЕВІНСЬКИЙ Єгор Сергійович

здобувач вищої освіти 3 курсу юридичного факультету Національного університету біоресурсів та природокористування України

ГОРІСЛАВСЬКА Інна Вікторівна

науковий керівник, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. У статті розглянуто актуальні проблеми реалізації права на спадкування в Україні. Визначено основні правові колізії, труднощі правозастосовної практики та запропоновано напрями вдосконалення спадкового законодавства. Проаналізовано вплив воєнного стану на механізми спадкування, необхідність цифровізації процедур та гармонізацію із законодавством ЄС.

Ключові слова: спадкове право, спадкування, заповіт, недостойні спадкоємці, правозастосування, цифровізація.

Право на спадкування є одним із базових прав кожного громадянина, гарантованих Конституцією України та закріплених у Цивільному кодексі. Це право забезпечує правонаступництво у сфері приватної власності, слугує засобом охорони родинних та майнових відносин і гарантує дотримання волі померлого. Проте на практиці механізми реалізації цього права супроводжуються рядом серйозних проблем, які потребують всебічного наукового осмислення та правового вдосконалення. Аналіз чинного спадкового законодавства України свідчить про низку колізій і прогалин, які призводять до неоднозначного тлумачення норм, зволікання у процесі спадкування та численних судових спорів. Особливо гостро стоїть питання

спадкування в умовах воєнного стану — коли доступ до нотаріусів обмежений, документи втрачені, а спадкоємці перебувають за кордоном. Правозастосовна практика демонструє складність у визнанні заповіту недійсним, встановленні факту прийняття спадщини та у вирішенні питань, пов'язаних із «недостойними» спадкоємцями. Часто такі справи вимагають додаткових судових процедур, що лише ускладнює процес передачі майна. Не менш актуальною є проблема недостатньої обізнаності населення щодо своїх спадкових прав. Відсутність єдиної цифрової платформи лише ускладнює ситуацію. Європейська практика вже давно використовує електронні реєстри заповітів, цифрову ідентифікацію спадкоємців та спрощені механізми оформлення спадщини. Особливої уваги заслуговує практика спадкування сільськогосподарських земель. Багато спадкоємців не мають можливості реалізувати свої права через неврегульованість кадастрових даних, відсутність правовстановлюючих документів або суперечки між спадкоємцями. Зростає кількість заповітів, оформлених із порушенням законодавчих вимог. Такі обставини стають підставою для судового оскарження та можуть затягнути процес спадкування на роки. Актуальним є запровадження нових механізмів захисту волевиявлення особи, включно з відеофіксацією моменту підписання заповіту та електронними реєстрами. У зв'язку з повномасштабною війною зросла кількість випадків спадкування за відсутності документів. Такі ситуації вимагають термінового нормативного врегулювання шляхом спрощення процедур встановлення фактів, що мають юридичне значення.

Висновки. Вирішення проблем у сфері спадкового права є важливою складовою правової реформи в Україні. Законодавець має забезпечити баланс між збереженням класичних юридичних традицій і впровадженням інноваційних, зручних та ефективних інструментів спадкування.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.
2. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII.

3. Рішення Верховного Суду у справі № 761/10501/20 від 07.12.2022.
4. Василик О. В. Спадкове право України: проблеми теорії і практики. – К.: Юрінком Інтер, 2021.
5. Оніщенко Н.М. Актуальні проблеми спадкування в умовах воєнного стану // Право України. – 2023. – № 5. – С. 42–49.
6. Рекомендації Ради Європи щодо цифровізації правосуддя, 2020.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Юридичний факультет
Кафедра цивільного та господарського права

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 127 річниці заснування Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, 15 травня 2025 р.)

Київ 2025

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій.

Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції: тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 127-річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 15 травня 2025 року.) / За заг. ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2025. 234 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню актуальних питань у сфері приватного права в Україні та перспектив його розвитку і вдосконалення в контексті євроінтеграції.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та здобувачів наукового ступеню, а також суддів, адвокатів та практикуючих юристів, спеціалістів у сфері приватного права.